

Visma Collectors AB
Box 1173
251 11 Helsingborg

Beslut efter tillsyn enligt inkassolagen (1974:182) - indrivning mot omyndiga

Datainspektionens beslut

Visma Collectors AB har brutit mot 4 § inkassolagen genom att inte ha haft fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd.

Datainspektionen förutsätter att de åtgärder som Visma har vidtagit får avsedd effekt och att bolaget snarast vidtar ytterligare åtgärder för att säkerställa att bolaget har kontrollerat grunden för respektive fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd mot en person som var omyndig när fordran uppkom.

Ärendet avslutas, men kan komma att följas upp.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har uppmärksammat på att Visma Collectors AB (nedan Visma) under första halvåret i år har ansökt om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten i elva ärenden, i vilka svarandena var omyndiga då respektive fordran uppkom. Detta, i kombination med att det idag finns relativt få sätt för en omyndig person att bli skuldsatt, ledde till att Datainspektionen beslutade att inleda tillsyn mot Visma. Syftet med tillsynen var att granska Vismas rutiner kring indrivning av fordringar som uppstått innan gäldenärens myndighetsdag.

Visma har uppgett i huvudsak följande.

Vid import av ärenden kontrollerar Visma gäldenärens personnummer och jämför det med fordrans fakturadatum. Om gäldenären var omyndig då fordran uppkom markerar Visma det med en "omyndigflagga". Om den utpekade gäldenären var omyndig vid fordrans uppkomst kontrollerar Visma manuellt huruvida den aktuella fordran är av sådan art att den omyndige personen är den trolige gäldenären. Vid denna kontroll tar Visma hänsyn till föräldrabalkens bestämmelser som reglerar en omyndig persons rätt att råda över sin egendom och när en rättshandling som en omyndig person har företagit är bindande. Denna kontroll görs av kundansvarig handläggare. Vid eventuella tveksamheter vänder sig handläggaren till en jurist för rådgivning.

I de elva ärenden riktade mot personer som var omyndiga när fordran uppkom som Visma har ansökt om betalningsföreläggande i under första halvåret i år har Visma jämfört gäldenärernas personnummer med datumet för registrering i Vismas system, och inte med fakturadatumet.

Visma har nu vidtagit åtgärder för att säkerställa att alla ärenden har fakturadatum vid importen och att kontrollen av gäldenärens ålder görs mot fakturadatumet. Visma har också infört en extra spärr som innebär att bolaget framöver inte kommer att ge in ansökningar om betalningsföreläggande mot gäldenärer som var omyndiga vid fordrans uppkomst, såvida det inte av lagstiftning och förarbeten följer att omyndiga personer kan ingå de rättshandlingar som fordringarna grundar sig på.

Två av de elva fordringarna som Visma har ansökt om betalningsföreläggande för avser tilläggsavgift i kollektivtrafik. Fem av fordringarna avser inackordering vid gymnasier och har riktats mot de omyndiga personerna med stöd av 9 kap. 2a § föräldrabalken. Visma anser att det finns laglig grund för dessa sju fordringar.

En annan av fordringarna avser avgift för registrering av hund enligt föreskrifter från Statens jordbruksverk. Två av fordringar avser sjukvård för personer som inte var folkbokförda i Sverige då fordringarna uppkom och därför inte hade rätt till subventionerad sjukvård. När det gäller dessa tre fordringar anser Visma att grunden är mer oklar. Bolaget skulle i dag inte åta sig att driva in sådana fordringar.

Den sista fordran avser avgifter för handikappomsorg som en kommun har fastställt. Den fordran saknar laglig grund enligt Visma.

Den 13 oktober 2014 hade Visma 11 419 pågående ärenden i vilka gäldenären var omyndig då fordran uppkom. 4 918 av dessa hänför sig till gäldenärer som i dag är myndiga, varav 4 913 har status efterbevakning medan fem ärenden har status inkasso.

Skäl för beslutet

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 4 § inkassolagen ska inkassoverksamhet bedrivas i enlighet med god inkassosed. Vad som är god inkassosed framgår av 5-11 §§ inkassolagen, Datainspektionens allmänna råd Tillämpning av inkassolagen och Datainspektionens praxis i inkassofrågor.

En inkassoåtgärd bör inte vidtas om det finns sannolika skäl för att en fordran inte är lagligen grundad eller om fordran annars framstår som obefogad (8 § inkassolagen).

I Datainspektionens allmänna råd finns följande generella uttalande om kraven på kontroll av grunden för en fordran enligt god inkassosed. Vid ett stort inflöde av kravärenden gällande en viss typ av fordringar kan en förenklad granskning av kravunderlaget ske hos inkassoombudet. Nya uppdragsgivare bör dock kontrolleras mer noggrant. Uppdragsgivare som inkassoombudet erfarenhetsmässigt vet har en redovisning som kan vara mindre noggrann ska också kontrolleras mer regelmässigt. Inkassoombudet bör aldrig nöja sig med ett avtalsvillkor i förhållande till sin uppdragsgivare som säger att uppdragsgivaren svarar för att fordran är lagligen grundad (allmänna råden, s. 18-19).

När det gäller just omyndiga personer och kontrollen av fordran säger god inkassosed att om den av uppdragsgivaren utpekade gäldenären är omyndig, eller var omyndig då fordran uppkom, bör inkassoombudet alltid kontrollera att det faktiskt är den omyndige som är gäldenär (allmänna råden, s. 20).

De senaste årens lagändringar och rättspraxis har lett till att det numera finns få sätt för en omyndig person att bli skuldsatt. Mot den bakgrunden har det blivit än viktigare att kontrollera grunden för en fordran som riktas mot en person som var omyndig då fordran uppkom. Om man bortser från vissa speciella typer av fordringar, anser Datainspektionen att det numera finns skäl att alltid utgå från att en fordran riktad mot en person som var omyndig då fordran uppkom saknar laglig grund. Om ett inkassobolag inte genomför en kontroll av grunden för fordran i den situationen finns det stor

risk för att bolaget vidtar inkassoåtgärder utan att det finns laglig grund för fordran. Datainspektionen anser därför att god inkassosed innebär att ett inkassobolag bör ha fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd. En förutsättning för att sådana kontroller ska kunna fungera korrekt är att den hos bolaget som har till uppgift att utföra kontrollen har tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma om respektive grund är juridiskt hållbar.

Bedömning av Vismas rutiner

Vismas rutiner för att fånga upp och kontrollera grunden för fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom har inte fungerat tillfredställande. Detta har hittills fått till följd att bolaget felaktigt har ansökt om betalningsföreläggande mot i vart fall en person.

Datainspektionen ser positivt på att Visma har vidtagit vissa åtgärder. Inspektionen anser dock att de åtgärder som Visma har vidtagit inte är tillräckliga. Åtgärderna säkerställer nämligen inte att bolaget inte kommer att vidta inkassoåtgärder mot personer som var omyndiga när respektive fordran uppkom utan att bolaget dessförinnan har kontrollerat grunden för fordran. I och med att Vismas initiala kontroll har fallerat finns det risk för att bolaget för närvarande har pågående ärenden mot personer som var omyndiga när respektive fordran uppkom och i vilka fordran saknar laglig grund, eftersom bolaget ännu inte har kontrollerat grunden. Den extra spärr som Visma har beskrivit hindrar visserligen bolaget från att ansöka om betalningsföreläggande innan grunden för fordran har kontrollerats, men har ingen effekt när det gäller andra typer av inkassoåtgärder.

Mot denna bakgrund konstaterar Datainspektionen att Visma har agerat i strid med god inkassosed, och därigenom har brutit mot 4 § inkassolagen, genom att inte ha haft fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd.

Datainspektionen förutsätter att de åtgärder som Visma har vidtagit på sikt får avsedd effekt. Datainspektionen förutsätter vidare att Visma snarast går igenom sina inkassoärenden för att säkerställa att bolaget har kontrollerat grunden för respektive fordran i förhållande till nu gällande rätt innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd mot en person som var omyndig när fordran uppkom.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet ska ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Inspektionen måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning, om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt. Även Justitiekanslern får överklaga beslutet för att tillvarata allmänna intressen. Tiden för överklagande för Justitiekanslern räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Kristina Svahn Starrsjö efter föredragning av juristen Malin Fredholm. Vid den slutliga handläggningen har även enhetschefen Catharina Fernquist deltagit.

Kristina Svahn Starrsjö

Malin Fredholm